

חוברת תרגול – היסטוריה בעת החדשה: מנאורות לציונות

מהדורה למורה חנ"מ

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את הרעיונות המרכזיים של הנאורות ואת השפעתם על החברה באירופה
- להבין את תהליך קבלת השוויון ליהודים ואת המחיר שנדרש מהם
- לזהות את שלבי המהפכה התעשייתית והשפעתה על חיי האנשים
- להכיר את הזרמים השונים בציונות ואת ההתעוררות הלאומית הערבית באותה תקופה

גרסת חנ"מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א' – פרק 1 • עידן הנאורות – מושגי יסוד

1. נאורות
2. רכוש
3. רשויות

חלק ב' – פרק 1 • עידן הנאורות – הבנה ויישום

1. ב – ג'ון לוק
2. ב – למנוע מגורם אחד לצבור יותר מדי כוח

חלק ג' – פרק 1 • עידן הנאורות – חשיבה וכתיבה

1. זכות שיש לכל אדם מעצם היותו אדם, כמו הזכות לחיים, לחירות או לרכוש – לא משנה מי השליט.

חלק ד' – פרק 2 • האמנציפציה: שוויון זכויות ליהודים – נכון או לא נכון

1. נכון – זו משמעות המושג בהקשר היהודי
2. לא נכון – היו עליהם הגבלות רבות, כמו מסים מיוחדים ואיסור על עיסוקים מסוימים

חלק ה' – פרק 2 • האמנציפציה: שוויון זכויות ליהודים – התאמה

1. 1 – ב (השנה שבה קיבלו כל יהודי צרפת שוויון זכויות מלא)
2. 2 – ג (קיסר אוסטריה שפרסם את כתב הסובלנות)
3. 3 – א (אמר שליהודים כאומה אין לתת, וליהודים כבני אדם יש לתת הכול)

חלק ו' – פרק 2 • האמנציפציה: שוויון זכויות ליהודים – כתיבה ומחשבה

1. קבלת שוויון אזרחי מלא כיחידים, בתמורה לוויתור על האוטונומיה הקהילתית ועל זהות נפרדת
2. הקל על היהודים ואפשר להם ללמוד וללמד מקצועות חדשים, אך דרש מהם גם ללמוד בשפת המדינה

חלק ז' – פרק 3 • המהפכה התעשייתית – הכרות ושינון

1. א – בריטניה
2. א – עבודה ידנית הוחלפה במכונות במפעלים
3. א – טקסטיל

חלק ח' – פרק 3 • המהפכה התעשייתית – יישום והבנה

1. נהר
2. 14

חלק ט' – פרק 3 • המהפכה התעשייתית – חשיבה וכתיבה

חלק י' – פרק 4 • תנועת ההשכלה היהודית – הכרות ראשונה

1. נכון – המשכילים ביקשו לשלב ידע כללי יחד עם המורשת היהודית.
2. לא נכון – היא התחילה כבר בסוף המאה ה-18.

חלק י"א – פרק 4 • תנועת ההשכלה היהודית – הבנה ויישום

- 1. א – לחבר בין מסורת יהודית לתרבות אירופית
- 2. א – מקצועות כלליים כמו שפות, היסטוריה ומדעים

חלק י"ב – פרק 4 • תנועת ההשכלה היהודית – סדר כרונולוגי

- 1. משכילים מתחילים לכתוב ולתרגם טקסטים לשפות אירופיות
- 2. קמות אגודות משכילים ועיתונים בעברית

חלק י"ג – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – הכרות עם העובדות

- 1. א – בנימין זאב הרצל
- 2. ב – אחד העם
- 3. א – בזל

חלק י"ד – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – התאמה והשלמה

- 1. נכון – היישוב הישן, בערי הקודש, עסק בלימוד תורה והתקיים מתרומות יהודי התפוצות
- 2. נכון – תנועת העבודה הדגישה שוויון חברתי והתיישבות שיתופית

חלק ט"ו – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – הבנה ויישום

- 1 – ב (ציונות מדינית – הכרה בינלאומית לפני התיישבות)
- 2 – ד (ציונות רוחנית – מרכז תרבות עברי)
- 3 – א (ציונות דתית – תורה וארץ ישראל יחד)
- 4 – ג (חברה שוויונית וקיבוצים)

חלק ט"ז – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – השלמת מידע

- 1. מכירה
- 2. סטטוס

חלק י"ז – פרק 6 • התעוררות הלאומיות הערבית – עובדות יסוד

- 1. נכון – השלטון העות'מאני נמשך מראשית המאה ה-16 עד תחילת המאה ה-20.
- 2. לא נכון – א-נהדה הייתה תנועה תרבותית - חידוש השפה הערבית, הוצאת עיתונים והקמת בתי ספר.
- 3. נכון – המרד פרץ ב-1916, בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה.

חלק י"ח – פרק 6 • התעוררות הלאומיות הערבית – השלמת מידע

- 1. א-נהדה
- 2. 1916

חלק י"ט – פרק 6 • התעוררות הלאומיות הערבית – חשיבה והשוואה

- 1. בשלב התרבותי התמקדו בחידוש השפה והספרות; בשלב הפוליטי דרשו זכויות ועצמאות מהשלטון.

חלק כ' – חזרה מסכמת – שאלות מכל הפרקים

- 1. ב – להפריד את השלטון לשלוש רשויות
- 2. ב – 1791
- 3. א – מנוע קיטור

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תשובה טובה מזכירה תבונה, זכויות טבעיות או סובלנות עם דוגמה מתאימה מהטקסט
- תשובה טובה מתייחסת לעיור, למכונות, לשעות עבודה או לתנאי הפועלים
- תשובה טובה משווה בין שתיים מהגישות: מדינית, מעשית, רוחנית או דתית

טיפים להפעלה:

- אפשר ללמד פרק אחד בכל שיעור לפי סדר הפרקים, ולסיים כל פרק בכרטיס יציאה קצר
- להתאים את רמת הטקסט לפי הצורך: גרסת רגיל, חנ״מ או עולים לאותו תוכן
- לשלב את הסרטונים ואת משחקי החזרה בין שלבי התרגול הכתוב כדי לגוון את השיעור
- בנושאים רגישים כמו זיכרון וזהות יש לאפשר לתלמידים לבחור אם להשתתף בשיח ולשמור על אווירה מכבדת

חוברת תרגול – היסטוריה בעת החדשה: מנאורות לציונות

היסטוריה בעת החדשה – מנאורות לציונות

יסודי · חנ"מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – עידן הנאורות
2. פרק 2 – האמנציפציה: שוויון זכויות ליהודים
3. פרק 3 – המהפכה התעשייתית
4. פרק 4 – תנועת ההשכלה היהודית
5. פרק 5 – זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב
6. פרק 6 – התעוררות הלאומיות הערבית

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – היסטוריה בעת החדשה: מנאורות לציונות

חוברת התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזו תעברו יחד לאורך ציר הזמן – מרעיונות הנאורות ועד לזרמים בציונות. כל פרק כולל סיפור קצר, מושגים ושאלות תרגול. אפשר לעבוד לפי הסדר, פרק בכל שיעור.

בנק מילים: נהר | רכוש | נאורות | מכירה | רשויות | א-נהדה | 1916 | סטטוס | 14

1 חלק א' – פרק 1 • עידן הנאורות – מושגי יסוד

השלימו את המילה החסרה.

1. תנועת ה _____ האמינה בכוח השכל של האדם.

2. ג'ון לוק טען שלכל אדם יש זכות טבעית לחיים, לחירות ול _____ .

3. מונטסקייה הציע לחלק את השלטון לשלוש _____ .

2 חלק ב' – פרק 1 • עידן הנאורות – הבנה ויישום

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי טען שלכל אדם זכויות טבעיות לחיים, לחירות ולרכוש?

(א) וולטר (ב) ג'ון לוק (ג) רוסו

2. מה מטרת הפרדת הרשויות שהציע מונטסקייה?

(א) לתת את כל הכוח למלך (ב) למנוע מגורם אחד לצבור יותר מדי כוח

(ג) לבטל את בתי המשפט

3 חלק ג' – פרק 1 • עידן הנאורות – חשיבה וכתיבה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מהי 'זכות טבעית' לפי ג'ון לוק. תנו דוגמה אחת.

_____

_____

_____

_____

4 חלק ד' – פרק 2 • האמנציפציה: שוויון זכויות ליהודים – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אמנציפציה פירושה מתן שוויון זכויות אזרחיות ופוליטיות ליהודים	☐	☐
2	לפני האמנציפציה נהנו היהודים באירופה משוויון מלא עם שאר האזרחים	☐	☐

5 חלק ה' – פרק 2 • האמנציפציה: שוויון זכויות ליהודים – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. 1791	___	**א.** אמר שליהודים כאומה אין לתת, וליהודים כבני אדם יש לתת הכול
2. יוסף השני	___	**ב.** השנה שבה קיבלו כל יהודי צרפת שוויון זכויות מלא
3. קלרמון-טונר	___	**ג.** קיסר אוסטריה שפרסם את כתב הסובלנות

6 חלק ו' – פרק 2 • האמנציפציה: שוויון זכויות ליהודים – כתיבה ומחשבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו במילים שלכם מהי ה'עסקה' של האמנציפציה – מה היהודים קיבלו ומה נדרש מהם בתמורה

2. תארו בקצרה מה כלל כתב הסובלנות של יוסף השני

7 חלק ז' – פרק 3 • המהפכה התעשייתית – הכרות ושינון

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. המהפכה התעשייתית החלה ב...

(א) בריטניה (ב) צרפת (ג) גרמניה

2. מה קרה בייצור בזמן המהפכה התעשייתית?

(א) עבודה ידנית הוחלפה במכונות במפעלים (ב) מכונות הוחלפו בעבודה ידנית

(ג) הייצור נפסק לגמרי

3. איזה ענף היה הראשון שעבר למיכון?

(א) טקסטיל (ב) מזון (ג) בניין

8 חלק ח' – פרק 3 • המהפכה התעשייתית – יישום והבנה

השלימו את המילה החסרה.

1. מנוע הקיטור אפשר להפעיל מכונות גם הרחק מ- _____ .

2. הפועלים במפעלים עבדו בין 12 ל- _____ שעות ביום.

9 חלק ט' – פרק 3 • המהפכה התעשייתית – חשיבה וכתיבה

ענו בקצרה.

10 חלק י' – פרק 4 • תנועת ההשכלה היהודית – הכרות ראשונה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	תנועת ההשכלה רצתה לחבר בין העולם היהודי המסורתי לבין התרבות האירופית.	☐	☐
2	תנועת ההשכלה התחילה במאה ה-20.	☐	☐

11 חלק י"א – פרק 4 • תנועת ההשכלה היהודית – הבנה ויישום

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה רצו אנשי תנועת ההשכלה?

(א) לחבר בין מסורת יהודית לתרבות אירופית (ב) לבטל לגמרי את הדת היהודית

(ג) לחזור לחיות רק בכפרים נידחים

2. מה אנשי ההשכלה רצו להוסיף לחינוך היהודי המסורתי?

(א) מקצועות כלליים כמו שפות, היסטוריה ומדעים

(ב) איסור מוחלט על לימוד עברית (ג) רק עוד שעות תפילה

12 חלק י"ב – פרק 4 • תנועת ההשכלה היהודית – סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	קמות אגודות משכילים ועיתונים בעברית
☐	משכילים מתחילים לכתוב ולתרגם טקסטים לשפות אירופיות

13 חלק י"ג – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – הכרות עם העובדות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי כינס את הקונגרס הציוני הראשון והקים את ההסתדרות הציונית?

א) בנימין זאב הרצל ב) אחד העם ג) זאב ז'בוטינסקי

2. מי טען שיש להקים בארץ ישראל 'מרכז רוחני' לתרבות עברית?

א) הרצל ב) אחד העם ג) ריינס

3. באיזו עיר נערך הקונגרס הציוני הראשון, ב-1897?

א) בזל ב) וינה ג) פריז

14 חלק י"ד – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – התאמה והשלמה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	היישוב הישן היה ברובו דתי והתקיים בעיקר מכספי תרומות שנקראו 'החלוקה'	☐	☐
2	תנועת העבודה הציונית ביקשה להקים חברה שוויונית וקיבוצים	☐	☐

15 חלק ט"ו – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – הבנה ויישום

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. הרצל	___	**א.** ציונות דתית – תורה וארץ ישראל יחד
2. אחד העם	___	**ב.** ציונות מדינית – הכרה בינלאומית לפני התיישבות
3. תנועת המזרחי	___	**ג.** חברה שוויונית וקיבוצים
4. תנועת העבודה	___	**ד.** ציונות רוחנית – מרכז תרבות עברי

16 חלק ט"ז – פרק 5 • זרמים בציונות והצביון הדתי ביישוב – השלמת מידע

השלימו את המילה החסרה.

1. בשנת השמיטה תרס"ט-תר"ע תמך הרב קוק ב'היתר _____', מכירה סמלית של הקרקע לנוכרי

2. מכתב ה' _____ קוו' משנת 1947 קבע הסכמות על שבת, כשרות, נישואין וחינוך

17 חלק י"ז – פרק 6 • התעוררות הלאומיות הערבית – עובדות יסוד

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	האימפריה העות'מאנית שלטה בארצות ערביות רבות במשך כ-400 שנה.	☐	☐
2	תנועת א-נהדה עסקה בעיקר בבניית צבא ערבי חדש.	☐	☐
3	המרד הערבי הגדול נגד העות'מאנים פרץ בשנת 1916.	☐	☐

18 חלק י"ח – פרק 6 • התעוררות הלאומיות הערבית – השלמת מידע

השלימו את המילה החסרה.

1. תנועת ההתעוררות התרבותית הערבית במאה ה-19 נקראה _____ .

2. בשנת _____ פרץ המרד הערבי הגדול נגד השלטון העות'מאני.

19 חלק י"ט – פרק 6 • התעוררות הלאומיות הערבית – חשיבה והשוואה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במשפט אחד מה ההבדל בין שלב ההתעוררות התרבותית (א-נהדה) לבין שלב הדרישות הפוליטיות בלאומיות הערבית.

20 חלק כ' – חזרה מסכמת – שאלות מכל הפרקים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. לפי מונטסקייה, איך מונעים מהשלטון לצבור יותר מדי כוח?

(א) לתת לשלטון שליטה מלאה (ב) להפריד את השלטון לשלוש רשויות

(ג) לבטל את השלטון

2. באיזו שנה קיבלו כל יהודי צרפת שוויון זכויות מלא?

(א) 1789 (ב) 1791 (ג) 1806

3. מה הפעיל מכונות ורכבות במהפכה התעשייתית?

(א) מנוע קיטור (ב) רוח (ג) שמש

כרטיס יציאה

אני יכול/ה להסביר במשפט אחד מה זאת נאורות ולתת דוגמה אחת לרעיון שלה

אני יכול/ה לתאר שינוי אחד שהמהפכה התעשייתית הביאה לחיי האנשים

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀